

Kongen og dikteren

Det var nok ikke bare forfatteren Kjell Fjørtoft som gjorde seg sine refleksjoner, da vi alle forleden kveld via fjernsynet kunne følge de kongelige under besøket på Hamarøy og i «Hamsuns rike», som det ble sagt. Fjørtoft har fastslått at kongebesøket innebar en «forsoning med landssvikkerne» – slik ble det iallfall gjengitt i avisoppslagene.

En ung person spurte meg om et slikt besøk, i så fall av kong Haakon, kunne vært tenkelig i 1952. Svaret var selvfølgelig nei, og jeg tilføyde at det ikke hadde vært mulig i 1962 heller, da av kong Olav, eller knapt nok i 1972. Men nå er det gått 47 år siden den annen verdenskrig sluttet og okkupasjonen opphørte, og tiden var nå moden.

Kan det også ha hatt noe å si at kong Harald tross alt bare var små-

gutt under krigen og knapt kan ha særlig sterke, personlige erindringsbilder fra de årene, i motsetning til sin far og sin farfar? Nepe! Under hele sin ferd nordover, som ellers, har vår nåværende konge lagt for dagen en sterkt reflektert bevissthet om de steder han besøkte og de implikasjoner som besøkene innebar – som f.eks. i den talen han holdt i Kiberg og som med rette ble oppfattet som en nasjonal oppreisning for partisanene fra distriktet, de som ved hjemkomsten fra Sovjet ved krigens slutt ble mistenkt for å være spioner.

Så vi kan med trygghet regne med at kong Harald hadde tenkt saken grundig igjennom før han og hans dronning og kronprins besluttet seg for å hedre Knut Hamsuns minne med sitt besøk.

For dét er det ganske klart at besø-

ket innebar: Mottatt av dikterens sønn, Tore Hamsun, og befaring av de områder der Lom-gutten Knut, etter utflyttingen til Nordland, levde sine barndomsår, er det selvsagt indiskutabelt at kongen gjennom sitt besøk ydet en hedersbevisning. Men til hvem?

Ikke til *landssvikeren* Knut Hamsun, selvsagt ikke, like lite som kong Harald ville finne på å godta landssvik eller landssvikere i noen annen sammenheng heller. Men derimot til *dikteren*, den fabulerende og nesten synske formidleren av menneskeskjebner under nordlandsnettenes trolske natur, til berømteten Knut Hamsun, en av verdenslitteraturens største fortellere.

Men lar det seg gjøre å skille disse to personene?

For et halvt århundre siden lot det seg ikke gjøre; og mange var de som den gang rev Hamsuns verker ut av sin bokhylle og brente dem på bålet. Så rasende, men først og fremst så inderlig *skuffet* var talløse nordmenn den gang over hva de oppfattet som Hamsuns svik mot folk og land. Selv om ikke alle gikk til så drastiske reaksjoner som private autodaféer, var det for de fleste nordmenn den gang umulig å se bort fra at dikteren og nazisympatisøren Hamsun tross alt var ett og samme menneske.

Hvor alvorlig var Knut Hamsuns svik? Ikke av de mest graverende, målt med vanlige mål. Tvert imot er det sannsynlig at han, slik det ble anført, reddet norske patrioter fra henrettelse gjennom sin personlige innflytelse. Men det står fast at han i

KNUT BÖCKMAN

19/8.1992
Hoffrup. aft. Appropos...

kraft av sin enestående posisjon ble et propagandakort for Hitler, som mottok «der Dichter» i sitt rede, med store æresbevisninger. Og det står fast at Hamsun i krigens siste dager skrev en høystemt nekrolog over Adolf Hitler.

Men formelt ble han dømt for sitt NS-medlemskap, som han kanskje ikke engang visste om, skal vi tro dansken Thorkild Hansen i hans fascinerende Hamsun-biografi for endel år siden. Han satt døv og isolert på Nørholm, og andre kunne bruke hans navn.

I dag kan vi se alt dette på avstand. Og i dag kan vi, slik kong Harald gjorde, hylde *dikteren* Knut Hamsuns minne, uten dermed å rettferdiggjøre dem som svek landet i skjebnestunden.